

Johanna Linna, Jenni Peltomäki, Anne-Laura Sevón

Yhdistystoiminta kätilötyössä – Koko kätilökunnan etu

Uudenmaan läänin Kätilöyhdistyksen 100-vuotinen
historia

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Kätilö AMK
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
3.3.2011

Tekijät Otsikko Sivumäärä Aika	Johanna Linna, Jenni Peltomäki, Anne-Laura Sevón Yhdistystoiminta kättilötyössä – Koko kättilökunnan etu Uudenmaan läänin Kättilöyhdistyksen 100-vuotinen historia 27 sivua + 1 liite 3.3.2011
Tutkinto	Kättilö AMK
Koulutusohjelma	Hoitotyö
Suuntautumisvaihtoehto	Kättilötyö
Ohjaajat	Yliopettaja, Riitta Paavilainen Lehtori, Liisa Rytönen-Kontturi
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä historiikki Uudenmaan läänin Kättilöyhdistyksen historiasta 100 vuoden ajalta. Pyyntö historiikin kokoamiseen tuli yhdistykseltä. Opinnäytetyössä selvitetään Suomen historiaa, yhteiskunnallisten olojen kehitystä, naisen aseman muutoksia ja ennen kaikkea kättilöiden asemaa ja työnkuvan muutoksia. Opinnäytetyön tietoperusta pohjustaa historiikkaa, joka on koottu erilliseksi opinnäytetyön liitteeksi. Uudenmaan läänin Kättilöyhdistyksellä on alkuperäiset materiaalit historiastaan toimitiloissaan Pasilassa, Helsingissä. Historiikki pohjautuu tilikirjoihin, kokouspöytäkirjoihin sekä sairaus- ja hautausapurahaston pöytäkirjoihin. Aluksi materiaali referoitiin tarkasti vuosittain tietokoneelle, mutta selkeän kokonaisuuden luomiseksi aineisto jaettiin lopulta aiheittain. Ensimmäisen vaiheen tekstiä oli noin 150 sivua, joka tiivistyi 47 sivun historiikiksi.</p> <p>Historiikki alkaa yhdistyksen perustamisvuodesta 1899. Alusta alkaen yhdistyksen tarkoituksena oli kohottaa kättilöiden asemaa yhteiskunnassa sekä herättää toveruutta ammattikunnan keskuudessa. Historiikin alussa kuvataan perustajajäsenten toiveikkuutta yhdistyksen perustamista kohtaan. Yhteiskunnallisten tapahtumien vaikutukset näkyvät historiikissa yhdistyksen toiminnan ja jäsenten aktiivisuuden muutoksina. Yhdistyksen yhteistyökumppaneista esille nousevat erityisesti Kättilöliitto, muut kättilöyhdistykset, naisjärjestöt, Tehy sekä seniorikättilöt kansainvälistä yhteistyötä unohtamatta. Virallisen yhdistystoiminnan ohella jäsenet nauttivat myös vapaamuotoisemmasta yhdessäolosta esimerkiksi retkien, pikkujoulujen ja vuosipäivien merkeissä. Kättilöiden palkkaan, työllisyyteen sekä työnkuvan muutoksiin liittyvät asiat olivat aktiivisesti esillä yhdistyksen toiminnassa koko 100 vuoden ajan. Lisäksi huolta pidettiin kättilöiden työturvasta, hyvinvoinnista ja koulutuksesta. Yhdistyksen varainhoitoa kuvaillaan yleisellä tasolla ja rahasummia on havainnollistettu muutamin esimerkein. Tekstin joukossa ja historiikin lopussa olevat kuvat, taulukot ja diagrammi tukevat ja selventävät kokonaisuutta. Vanhojen kirjoitusten värikästä tekstiä pyrittiin säilyttämään suorien lainausten muodossa.</p> <p>Yhdistyksen perustaminen oli tärkeää, vaikka toiminnan aktivoituminen vei aikaa ja yhdistyksen olemassaoloa kyseenalaistettiin ajoittain. Yhdistys laittoi liikkeelle kättilöiden asemaa parantavia esityksiä, mutta tärkeää oli myös äitien ja perheiden hyvinvointi. Erityisesti äitiyshuollon kokemat muutokset herättivät kättilöissä taistelutahtoa. Yleisesti kättilöiden tavoitteena oli toimia parhaimman osaamisensa mukaan siveellisesti, kättilön mainetta kohottaen sekä samalla itseään kehittäen.</p>	
Avainsanat	Kättilön asema, historia, historiikki, kättilötyö, Uudenmaan läänin Kättilöyhdistys

Author(s) Title Number of Pages Date	Johanna Linna, Jenni Peltomäki, Anne-Laura Sevón Yhdistystoiminta kätilötyössä – Koko kätilökunnan etu Uudenmaan läänin Kätilöyhdistyksen 100-vuotinen historia 27 pages + 1 appendice 3 March 2011
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and health Care
Specialisation	Midwifery
Instructor(s)	Riitta Paavilainen, Principal Lecturer Liisa Rytönen-Kontturi, Senior Lecturer
<p>The purpose of this study was to produce a history of the Uudenmaan läänin Kätilöyhdistys during a 100 years period. The request to gather the history came directly from the Uudenmaan läänin Kätilöyhdistys. This study explains the history of Finland, the development of the social conditions, the changes of the women's status and in particular the role of the midwives and the changes of their job description. The study's knowledge base prepares the history, which is compiled as a separate annex to this study. Uudenmaan läänin Kätilöyhdistys has the original materials of their history on their premises in Pasila, Helsinki. History is based on the books, the minute books of the meetings and the protocols of the Sairaus and Hautausapurahasto. At first all the material was summarized annually to the computer but to create a clear overview of the material it was paragraphed finally by themes. The first phase of the text was about 150 pages which was summarized into 47 pages.</p> <p>The history begins in 1899 when Uudenmaan läänin Kätilöyhdistys was founded. From the beginning, the associations intention was to improve the midwives' status in the society and to build up the companionship among the profession. The founders' enthusiasm towards the association is described in the beginning. The effects of the social event appear in the history as changes of the members and functions of the association. The solid collaboration with Kätilöliitto and the association has been an important part of the actions of the association. Other midwife associations such as women alliances, Tehy and senior midwives along the international co-operation were seen as significant partners for the association. Members also enjoyed spending time together in more unofficial ways for example doing excursions and celebrating Christmas parties. The changes on salary, employment and job description were important factors in the associations work during the 100 years. The association also took care off work safety, well-being and the education of the midwives. Financial management of the association has been described on a general level and the amounts have been exemplified with a few examples. Pictures, charts and a diagram in between the text and in the end of the history support and clarifies the history as a whole. The vivid text of the old writings has been kept in the text the form of direct quotations. The founding of the association has been important, even though it took some time to activate the work and the existence of the association has been doubt time to time. The association made actively initiatives to improve the status of the midwives, but the well-being of mothers and families was also important. Especially changes in mother care got the midwives on the move.</p>	
Keywords	Status of the midwives, history, midwifery

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Tietoperusta	1
2.1 Uudenmaan läänin alue- ja väestöhistoria	1
2.2 Suomen yhteiskunnallisten olojen muutokset vuosina 1899–1999	2
2.2.1 Sotavuodet	2
2.2.2 Puute ja lama	3
2.2.3 Hyvinvointivaltio kehittyi	3
2.2.4 Elinkeinorakenteen muutos	4
2.2.5 Teknologian kehitys	4
2.3 Naisen aseman muutokset Suomessa vuosina 1899–1999	5
2.4 Kätilötyön historia Suomessa	7
2.4.1 Kätilötyön juuret	8
2.4.2 Kätilöt itsenäisessä Suomessa	9
2.4.3 Kätilön työ 1940–1950 -luvulla	10
2.4.4 Kätilön työ 1960–1990 -luvulla	11
2.4.5 Nykypäivän kätilötyö	12
2.4.6 Yhdistystoiminnan kehittyminen	13
2.4.7 Kätilöliiton historialliset vuodet	15
3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	16
3.1 Työelämäyhteys	16
4 Opinnäytetyön eteneminen	17
4.1 Historiikki työmenetelmänä	17
4.2 Opinnäytetyön aineistot	18
4.2.1 Lähdemateriaali	18
4.2.2 Historiikin aineisto	19
4.2.3 Historiallisen aineiston läpikäynti ja analysointi	22
5 Historiikin kuvailu	22
6 Pohdinta	23
6.1 Luotettavuus	24
6.2 Työn merkitys ja hyödyntäminen	25
Lähteet	26
Liitteet 1 (saatavana tekijöiltä)	

1 Johdanto

"Tänä päivänä tervehtiessäni kokoukseen saapuneet kättilöt tervetulleiksi, tapahtuu se siinä lujassa luottamuksessa ja varmassa vakuutuksessa, että se yhdistys, jonka perustaminen nyt on kysymyksessä, on tuottava Uudenmaan ja Helsingin kättilöille hyötyä ja huvia... Yhteishenki ja toveruudentunne vahvistuu, alote kättilöiden aseman parantamiseen syntyy." Nämä rohkaisevat sanat lausui Professori Gustaf Heinrichius, Helsingin yliopiston synnytysopin ja lastentautiopin professori ja kättilöiden oppilaitoksen johtaja, vuonna 1899. Nämä sanat johdattivat meidät Uudenmaan läänin Kättilöyhdistyksen historiaan. Opinnaytetyömme tarkoituksena oli tuottaa Uudenmaan läänin Kättilöyhdistyksen pyynnöstä historiikki yhdistyksen historiasta 100 vuoden ajalta vanhoihin kokouspöytäkirjoihin ja muihin asiakirjoihin pohjautuen (ks. liite 1). Kasittelemme historiaa yhdistyksen perustamisvuodesta 1899 lähtien. Jotta historiikka olisi helpompi lukea ja ymmärtää, kuvataan tässä työssä Suomen yhteiskunnallisten olojen muutoksia historian saatossa sekä suomalaisen kättilöilyn historiaa.

2 Tietoperusta

2.1 Uudenmaan läänin alue- ja vaestohistoria

Maakuntana Uusimaa on tunnettu vuodesta 1310 alkaen, mutta nimitys ei luultavasti ole vastannut kuin asutus- ja kulttuurialuetta. Nykyisin Uudenmaan lääni koostuu Uudenmaan maakunnan lisäksi Orimattilan kunnasta Hämeestä ja Ruotsinpyhtäystä Kymenlaaksosta. Muun muassa Askolan muinaislöytöjen perusteella on varmistuttu siitä, että Uudellamaalla on ollut ihmisiä jo ennen vuotta 7000 eKr. Pitkaan Uusimaa oli kuitenkin harvaan asuttua aluetta. 1200-luvulla Ruotsi alkoi vakiinnuttaa asemaansa Suomessa, kun Uudellemaalle tuli ruotsalaisia uudisasukkaita. Näiltä ajoilta on peräisin esimerkiksi Uudenmaan rannikoiden ruotsalaisasutus. Uuden ajan alussa 1400-luvulla asutus pysytteli rannikon tuntumassa ja sisämaahan työntyvien lahtien varsilla. Maakunnan ainoa keskiaikainen kaupunki Porvoo perustettiin vuonna 1346, Tammisaari 1546 ja Helsinki 1550. Uudestamaasta ja Hämeestä muodostettiin yhteinen maaherrakunta vuonna 1620.

Vaiherikkaiden vuosien jälkeen Uudenmaan lääni lopulta erotettiin vuonna 1831 omaksi läänikseen, jonka pääkaupungiksi määrättiin Helsinki. Nykyisenlaiseksi Uudenmaan rajat muodostuivat kuitenkin vasta vuonna 1945, jolloin perustettuun Kymen lääniin siirrettiin viisi Uudenmaan kuntaa. (Rikkinen 1983: 18–20.)

Suomen 1900-luvun taloudellinen, yhteiskunnallinen ja väestöllinen murros näkyi selvästi Uudenmaan väestönkehityksessä. 1900-luvun alussa Uudellamaalla asui vain runsaat 11 % (297 813) koko maan väestöstä, mutta 1950 jo 16,6 % (667 459). Runsaan massamuuton seurauksena läänin väkiluku kasvoi 1960-luvulla 164 000 asukkaalla ja 1970-luvulla vielä 100 000 asukkaalla. Helsingin väestönkasvun pysähdyttyä ovat erityisesti Vantaa ja Espoo kasvaneet voimakkaasti. Uudellamaalla asuu nykyisin noin neljännes koko Suomen väestöstä. (Rikkinen 1983: 26.)

2.2 Suomen yhteiskunnallisten olojen muutokset vuosina 1899–1999

2.2.1 Sotavuodet

Ensimmäinen maailmansota syttyi vuonna 1914. Suomessa sodan ensivaikutukset näkyivät talouselämässä, mutta sotatoimiin Suomi ei joutunut. Vuoden 1917 joulukuussa Suomi julistautui itsenäiseksi valtioksi, mutta pian jännittynyt sisäpoliittinen ja ideologinen vastakkainasettelu kärjistyi aseelliseksi taisteluksi, vuoden 1918 veriseksi sisällissodaksi. Kansan kahtia jakanut sota päättyi saman vuoden toukokuussa valkoisen armeijan voittoon. (Häggman ym. 2007: 33, 35.) Toinen maailmansota syttyi vuonna 1939, mutta Suomi torjui Moskovan vaatimukset pohjoismaiseen puolueettomaan vedoten. Talvisota alkoi Neuvostoliiton hyökkäyksellä Suomeen marraskuussa 1939. Suomi joutui taipumaan rauhanehtoihin maaliskuussa 1940 menettäen 10 % pinta-alastaan ja samalla 422 000 ihmisen menettäessä kotinsa. Jatkosota syttyi vuonna 1941. Suomen ja Neuvostoliiton välillä taistelut loppuivat vuonna 1944 ja Lapin sodaksi kutsuttu saksalaisten karkottaminen jatkui kevättalveen 1945 asti. (Häggman ym. 2007: 42–44.)

2.2.2 Puute ja lama

Vuonna 1917 itsenäistynyt Suomi ajautui taloudelliseen ja poliittiseen kriisiin. Rahan arvo aleni jyrkästi ja suomalaisia vaivasi nälkä ja työttömyys. Samalla rikollisuus, väkivalta ja pelko lisääntyivät. Kuitenkin jo 1920-luvulla pahin sodanjälkeinen kriisi oli ohitettu. (Häggman ym. 2007: 34, 38). Suomalainen yhteiskunta kärsi 1930-luvulla rankoista pulavuosista. Pahin lama koetteli työttömiä vuonna 1931, jolloin heitä oli virallisesti 120 000. Työttömyys tarkoitti todellista kurjuutta heikon sosiaaliturvan oloissa. Laman pahin vaihe ohitettiin Suomessa vuonna 1932. (Häggman ym. 2007: 40.) Viisi vuotta jatkunut sotatalous oli merkinnyt suomalaiselle puutetta, kovaa työtä, elintarvikkeiden säännöstelyä sekä korvikkeisiin turvautumista. Pahin puute kärsittiin vuonna 1942, jolloin nälkä koetteli niitä, jotka eivät halunneet käyttää mustan pörssin palveluksia. (Häggman ym. 2007: 44.) Olympiavuonna 1952 ankeimmasta kulutustavaroiden säännöstelystä päästiin irti ja sodan aiheuttama elintason raju lasku ohitettiin vuosikymmenen vaihteessa (Häggman ym. 2008: 15). Vuonna 1963 inflaation runtelema Suomen markka uudistettiin siten, että yksi uusi markka vastasi sataa vanhaa. 1960-luvun jatkuvan edistyksen kausi vaihtui öljykriisiin, kun öljyn hinta nousi yllättäen viisinkertaiseksi vuonna 1973. Suomeen ensimmäinen öljykriisi saapui muutaman vuoden viiveellä. Öljykriisiä seurannut maailmanlaajuinen lama merkitsi uuden aikakauden vaihtumista. (Häggman ym. 2008: 17–18.) Neuvostoliiton sortuminen vuonna 1991 johti Suomen kansainvälisen aseman nopeaan muutokseen ja Suomi liittyi vuoden 1995 alussa Euroopan unioniin. 1990-luvun alkaessa Suomessa oli sen historian pahin lama, jolloin tuhansia yrityksiä kaatui. (Häggman ym. 2008: 23–24.) Suurin työttömyys koettiin vuonna 1994, jolloin työttömiä oli yli puoli miljoonaa (Häggman ym. 2008: 75).

2.2.3 Hyvinvointivaltio kehittyi

Hyvinvointipolitiikan kehittämisen uusi vaihe käynnistyi sisällissodasta 1918 ja päättyi toiseen maailmansotaan. Tämän vaiheen aikana tehdyt uudistukset olivat lähtökohtana vuodesta 1945 alkaneelle ripeämmälle kehitykselle. (Häggman ym. 2008: 46.) Maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä Suomen talous kasvoi vuosina 1950–1974 nopeammin kuin koskaan aiemmin ja Suomi kipusi hyvinvointivaltioiden joukkoon (Häggman

ym. 2008: 15). 1980-luvulla Suomen terveydenhuolto ja sosiaaliturva olivat maailman huipulla ja täystyöllisyys oli käytännössä saavutettu. (Häggman ym. 2008: 24.) 1990-luvun laman vuoksi jouduttiin tekemään noin seitsemän vuoden ajan suuria leikkauksia, jotka kohdistuivat hyvinvointipolitiikan piiriin kuuluviin etuihin muun muassa eläkkeisiin, sairausvakuutuksiin ja perhetukeen. (Häggman ym. 2008: 59.)

2.2.4 Elinkeinorakenteen muutos

1930-luvun lopulla Suomi oli vielä maatalousvaltainen maa ja kolme neljäsosaa väestöstä asui maaseudulla (Häggman ym. 2007: 50). 1950-luvulla maa- ja metsätalous työllistivät puolet Suomen väestöstä kun taas teollisuus ja palveluala työllistivät molemmat neljännesosan. 1960-luvun suuressa rakennemuutossa lähes miljoona ihmistä muutti maaseudulta ja syrjäseuduilta maan eteläosaan tai Ruotsiin. Elinkeinorakenne muuttui moderniin teollisuus- ja palveluyhteiskuntaan eikä maa- ja metsätaloudessa työskenteleviä ollut vuonna 1975 enää kuin 15 %. (Häggman ym. 2008: 15–16.)

2.2.5 Teknologian kehitys

1920-luvulla uuden tekniikan saavutukset, kuten esimerkiksi sähkö, auto, radio, puhelin ja elokuva olivat jokaisen saatavilla (Häggman ym. 2008: 38). Vuonna 1939 henkilöautojen määrä Uudellamaalla oli yksi auto 81 suomalaista kohden, mutta vuosina 1950–1962 autojen määrä kymmenkertaistui. Vuonna 1974 työmatkoista 44 prosenttia ajettiin omalla autolla (Häggman ym. 2008: 193, 189.) 1960-luvulla tieteellis-tekninen kehitys oli huima ja modernin teknologian sovellukset levisivät nopeasti maailmaa muuttaen, kun auto korvasi polkupyörän, televisio saapui talouksiin, muovi ja keinokuitu korvasivat puun, lasin ja villan sekä puhelin, keskuslämmitys, jääkaappi, pesukone, pölynimuri, deodorantti ja sisävesä yleistyivät suomalaisissa talouksissa. (Häggman ym. 2008: 16–17.) Pakastin ja astianpesukone olivat jääkaapin ja pesukoneen jälkeen nopeasti yleistyneitä kodinkoneita (Häggman ym. 2008: 173).

2.3 Naisen aseman muutokset Suomessa vuosina 1899–1999

1900-luvulla suomalaisen naisen koko elämä on muuttunut enemmän kuin koko historian aikana yhteensä. Muun muassa naisen elinikä on pidentynyt reilulla kolmella vuosikymmenellä. Jokainen sukupolven nainen on ollut terveempi kuin esiäitinsä. Lasten lukumäärä on vähentynyt puoleen, mutta heidän mahdollisuutensa elää aikuiseksi ovat suuremmat kuin koskaan. (Halonen ym. 2005: 13.)

Vuonna 1917 naiset saivat kunnallisen äänioikeuden. Suomalaisista oli muodostumassa yhtenäinen Suomen kansa, mutta kehitystä hidasti keväällä 1918 käyty sisällissota, joka jakoi kansan kahtia. 1920-luvulla naiset osallistuivat yhdessä miesten kanssa juuri saavutetun itsenäisyyden vaalimiseen ja oman maan rakentamiseen. Sosiaalilainsäädännöllä pyrittiin tasoittamaan naisten ja miesten välisiä, perhevelvoitteista johtuvia eroja. Naisasialiike eli suvantokautta, vaikka sen piirissä ahkeroi toimelias naisryhmä. Martat harjoittivat kodinhoidon ja kotitalouden neuvontaa ja raittiusliikkeessä sekä nuorisoseuroissa oli mukana tuhansia naisia. Naisen asema määräytyi sen mukaan, oliko hän naimisissa vai naimaton. Kaikki sukupuoleen katsomatta tulivat täysi-ikäisiksi täyttäessään 21 vuotta. Siitä huolimatta avioliitossa mies oli naisen edusmies. Naisen odotettiin valitsevan joko työelämän tai avioliiton. Naimattomuus lisääntyi 1900-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä ja siitä tuli uusien kaupunkilaisnaisten ratkaisu elämälleen. Naisten ja lasten elinoloja helpottivat sosiaalilainsäädännön uudistukset. Kaikkiin kuntiin oli palkattava kättilö vuodesta 1922 alkaen. Samana vuonna tuli voimaan työsopimuslaki ja seuraavana vuonna oppisopimuslaki ja ne koskivat molempia sukupuolia. Taloudellista itsenäisyyttä lisäsi naisen oikeus solmia työsopimus. Koulutettujen naisten ongelma oli, että heitä ei voitu nimittää valtion virkoihin. Se vaikutti todennäköisesti naisten opiskeluintoon, kun opinnot eivät näyttäneet johtavan mihinkään. Kansakouluissa tyttöjä ja poikia oli yhtä paljon. Jatko-opintoihin tähtäävät jättivät kansakoulun noin 10-vuotiaina oppikouluun pyrkiessään. Ennen ensimmäistä maailmansotaa oppikoulussa oli yhtä paljon tyttöjä ja poikia. (Halonen ym. 2005: 23–25.) Vuonna 1926 säädettiin laki naisten kelpoisuudesta valtion virkoihin ja vuonna 1930 uusi avioliittolaki, joka antoi molemmille samat oikeudet yhteiseen omaisuuteen, sääteli uudella tavalla avioeroa ja lopetti aviomiehen edusmiesoikeudet. (Halonen ym. 2005: 28–34.)

Sota-aikana naiset työskentelivät teollisuudessa ja rakennuksilla miesten ollessa rintamalla. Sotien jälkeen naisten osuus teollisuustöissä kasvoi vajaasta 30 % lähes 40 %. Oli ollut normaalia, että nainen erosi tai erotettiin työstään heti häiden jälkeen tai viimeistään ensimmäisen raskauden aikana. Kodin arki muuttui oleellisesti 1950-luvulta lähtien. Perheessä oli entistä vähemmän lapsia, kaupunkilaisessa ihanneperheessä kaksi tai kolme lasta. Naisen selviytymistä perhevelvollisuuksien ja ansiotyön taakasta helpotti suomalainen kouluruokailu, jonka tarjoaminen tuli kuntien velvollisuudeksi vuonna 1952. (Halonen ym. 2005: 224, 227.) 1960-luvulla ehkäisy yleistyi ja naiset lähtivät joukoittain töihin kodin ulkopuolelle. 60–70-luvulla rakennettiin hyvinvointipalveluja, minkä johdosta valtion ja kuntien työvoimatarve kasvoi nopeasti. Sosiaalitoimi-, päivähoito- ja terveydenhuoltopalvelut tarjosivat työtä keskiluokkaisille naisille. (Halonen ym. 2005: 213, 221.) Vuonna 1970 noin 57 % työikäisistä naisista kävi ansiotyössä (Halonen ym. 2005: 110).

Vuonna 1972 perustettiin valtioneuvoston kansliaan tasa-arvoasian neuvottelukunta, jonka tehtävänä oli edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa ja toimia naistutkimuksen koordinaattorina. Tämän neuvottelukunnan perustamisen jälkeen sukupuolten yhdenvertaisuuteen tähtäävä kehitystyö on ollut viranomaisten velvollisuus. Päivähoito-ongelma räjähti käsiin 70-luvulla. Vuonna 1973 kunnat velvoitettiin järjestämään lasten päivähoitopaikkoja kunnan tarpeen ja kysynnän mukaan. 1990-luvulla lapset saivat subjektiivisen oikeuden hoitopaikkaan, eli kunnan oli varattava jokaiselle lapselle päivähoitopaikka. Vuonna 1975 luovuttiin puolisojen yhteisverotuksesta ja siirryttiin aviopuolisoiden erilliseen verotukseen. Vuonna 1979 YK hyväksyi yleissopimuksen naisten syrjinnän poistamisesta. 1985 tuli voimaan sukunimilaki, joka antaa naisille (ja myös miehille) mahdollisuuden valita sukunimensä avioliittoa solmiessaan. (Halonen ym. 2005: 238–240; Utrio 2006: 102–103.) 1900-luvun lopulla kotikuri sai uuden nimen, perheväkivalta. Vaimon hakkaaminen ja raiskaaminen katsottiin asianomistajarikokseksi 1990-luvun puoliväliin asti, mutta harva vaimo uskalsi nostaa syytteen miestänsä vastaan. Raiskaus avioliitossa kiellettiin vuonna 1994 ja seuraavana vuonna pahoinpitely perheessä tuli yleisen syyttäjän asiaksi. (Utrio 2006: 300.)

2.4 Kätilötyön historia Suomessa

Kätilötaito on yhtä vanha kuin ihmiskunta, koska aina on ollut ihmisiä, jotka ilman vaa-dittavia taitojakin ovat auttaneet kärsivää lähimmäistään eli synnyttävää äitiä. Oli luon-nollista, että vanhemmat ja iän myötä viisastuneet olivat ensisijaisia auttajia. Synnyttä-jän vanhahko sukulainen tai muu iäkäs vaimo tai leski, joka oli synnytyksiin tottunut ja käytännössä taitonsa hankkinut, toimi yleensä kätilönä. Jos paikalle kutsuttiin nuorempi naishenkilö, oli hänen mukanaan joka tapauksessa oltava joku kokeneempi "kätilö". Usein kätilöä onkin kutsuttu "viisaaksi vaimoksi" tai "viisaaksi akaksi". Luultavimmin nimi-tys kätilö on myöhemmin syntynyt käsi-sanan johdannaisesta "kätyri", jota vielä 1900-luvulla on käytetty kätilö-sanana sijaan. Myös ruotsinkielessä kätilöä tarkoittavasta sanas-ta "barnmorska" on tehty erilaisia muunnoksia kuten vaarmurska, paarmurska, paar-muska ja paatermuori. (Hänninen 1965: 9.)

Lapsen syntymään liittyi usein monia vakavia uskomuksia ja jo raskaana eli "kuormalli-sena" ollessaan naisen oli huolehdittava lapsen menestyksestä. Raskaana oleva ei esi-merkiksi saanut astua aisojen yli, ettei lapsesta tulisi vääräjalkaista tai syödä luun sisäl-tämää ydinrasvaa, ettei lapsesta tulisi räkänokkaa. Kun synnytyksen aika tuli, lähetti tu-leva äiti miehensä tai jonkun talon naisista hakemaan kätilön avuksi ja voimiensa mu-kaan laittoi itse saunan lämpiämään. Sauna, jota ennen kutsuttiin nimellä "lapsisauna" tai "pirttisauna", on ollut aikaisemmin yleisin synnytyspaikka. Muita paikkoja olivat esi-merkiksi läävät ja lammastarhat. Synnyttäjää kutsuttiin joko "pirttihiseksi" tai "pirt-tiiseeksi" ja kätilöstä käytettiin tällöin nimityksiä "pirttimuori" ja "saunamuori". Saunaan synnyttäjä varasi olkia tai heiniä, lankaa napanuoran sitomiseen ja joskus myös vanhoja vaatteita. Synnytyksen uskottiin sujuvan helpommin, mikäli siihen valmistauduttiin mah-dollisimman salaisesti. Tästä huolimatta itse synnytykseen osallistui usein suuri naisjouk-ko, jonka tarkoituksena oli pitää loitolla paholainen, joka koko ajan uhkasi lasta ja äitiä. Kätilöksi kutsuminen oli erityinen luottamuksen osoitus ja siitä ei saanut kieltäytyä. Syn-tyvän lapsen luonteen, tapojen ja tulevaisuuden uskottiin olevan riippuvainen kätilön luonteesta, joten hän ei saanut olla huonomaineinen eikä ilkeämielinen. (Hänninen 1965: 9–11.)

2.4.1 Kätilötyön juuret

Kätilöiden koulutus juontaa juurensa 1600-luvulle. Tällöin Ruotsi-Suomen valtakunnan kuningatar Ulrika Eleonoran toivomuksen pohjalta ryhdyttiin tekemään valmistavaa työtä kätilökoulutuksen aloittamiseksi sekä äiti- ja lapsikuolleisuuden vähentämiseksi. Tukholmalaisen lääkärin Johan von Hoornin vaikutuksella julkaistiin vuonna 1711 ensimmäinen kätilöohjesääntö, joka sisälsi ohjeita kätilöiden kouluttamiseksi. Koko Ruotsi-Suomen valtakuntaa koskeva ohjesääntö julkaistiin vuonna 1777. Ensimmäinen suomalainen koulutettu kätilö oli Margareta Forsman. Hän aloitti työnsä Pietarsaassa vuonna 1752. Kätilötoimen uudistaminen tuli ajankohtaiseksi, kun Suomi siirtyi Venäjän vallan alle vuonna 1809. Suomessa kätilöiden peruskoulutus alkoi Turussa vuonna 1816. (Hänninen-Nousiainen – Pietilä – Vehviläinen-Julkunen 2001: 238.)

Autonomian aikana vuodesta 1809 aina Suomen itsenäistymiseen saakka kätilökoulutuksen tarkoituksena oli opettaa kätilöille synnytyksen asianmukainen hoitaminen. Olosuhteet, joissa kätilöt joutuivat työskentelemään, vastasivat harvoin sitä, mitä kätilöt olivat Helsingin synnytyslaitoksessa oppineet. Yleisimmin kotona tapahtuneet synnytykset asettivat omat rajansa oppikirjojen mukaan toimimiselle. Yksityiset asunnot olivat usein kehoja niiden ahtauden, kylmyyden ja vetoisuuden vuoksi. Yleensä kaupunkiasunnoissaan ei ollut minkäänlaisia mukavuuksia. Maaseudulle työskentelemään lähteneen nuoren kätilön oli usein vaikea totuttautua näihin olosuhteisiin ja soveltaa siellä koulutuksessa opittuja terveydenhuollon perusasioita. Lisäksi kunnankätilön työn rankkuudesta kertovat kymmenien kilometrien työmatkat, jotka usein kätilö joutui kulkemaan pimeässä, huonolla säällä, huonoja teitä pitkin hevoskyydillä, suksilla, kelkalla, veneellä tai jalkaisin. Opittuja asioita oli vaikea noudattaa, koska usein tarvittavat välineet ja varusteet puuttuivat. Koulutettuja kätilöitä ei myöskään aina pyydetty avuksi pitkien matkojen ja köyhyyden vuoksi. Heitä pidettiin myös korkea-arvoisempina ja heitä kohtaan oltiin epäluuloisia, minkä vuoksi apuun pyydettiin usein naapurin rouva tai sukulaisnainen. Kätilön ammatilla ei katsottu olevan tulevaisuutta maaseudulla. Rahvaan keskuudessa kätilölle asetettiin usein kohtuuttomia vaatimuksia, hän ei saanut esimerkiksi koskaan epäonnistua tai väsyä ja päivittäisen leipänsä saadessaan oli hän saanut riittävän korvauksen työstään. Samalla, kun kansa ei vielä antanut arvostusta kätilön ammatille, pitivät viran-

omaiset kättilöammattikuntaa hyödyllisenä erityisesti suurten kuolleisuuslukujen alentamisessa. Kättilöiden oikeudellisesta asemasta tai toimeentulomahdollisuuksista ei kuitenkaan huolehdittu. Vuoden 1912 kättilökomitea kiinnitti erityistä huomiota kättilöiden palkkaukseen ja piti sen parantamista välttämättömänä toimenpiteenä. Tähän aikaan kunnankättilön palkka vaihteli 100–700 markkaan vuodessa kunnasta riippuen. Palkan lisäksi kättilö sai vapaan asunnon ja mahdollisesti lisätuloja synnytysavun saajilta. Yleiseen hinta- ja palkkatasoon nähden kättilöiden palkkaus oli heikko. Yksi syy vuosisadan vaihteessa vallinneeseen kättilöiden alipalkkaisuuteen oli elinkustannusten nopea kallistuminen. Kättilökomitean ehdotukset kättilöiden toimeentulon parantamisesta ja vanhuuden eläkkeen myöntämisestä 60-vuotiaalle kättilölle jäivät lähes kokonaan toteuttamatta. Ainoastaan kättilöiden ehdoton palkankorotus toteutettiin. Tästä huolimatta kättilöt eivät saavuttaneet palkassaan sairaanhoitajia, joihin heitä koulutuksensa ja työnsä perustella voitiin verrata. (Hänninen 1965: 163–169.)

2.4.2 Kättilöt itsenäisessä Suomessa

Suomen itsenäistyttyä vuonna 1917 päästiin määrätietoiseen kättilölaitoksen ja -koulutuksen kehittämiseen, jonka tavoitteena oli kättilötyön muuttaminen lapsenpäästöstä laaja-alaiseksi terveydellis-sosiaalisesti äitiys- ja lapsenhuoltotyöksi (Hänninen-Nousiainen ym. 2001: 238). Vuosikymmenien kuluessa itsenäisessä Suomessa kättilön työ on kokenut suuren muutoksen järjestelyjen ansiosta, joita yleisen terveydenhoidon kehittämiseksi on tehty. Pääasiallisesti synnytysavustajasta on kehittynyt laaja-alaisen äitiyshuoltotyön tekijä, joka on osaltaan lisännyt kättilöiden työmäärää ja monipuolistanut heidän työtään. Kotisyntyysten määrän vähetessä on kättilöille jäänyt enemmän aikaa äitiyshuoltotyöhön. Työajan jakaantuminen 1900-luvun puolivälissä vaihteli eri kättilöpiireissä, mikä johtui piirin suuruudesta ja synnytyslaitoksen sijainnista piiriin nähden. Suurin osa työajasta kului kuitenkin huolto- ja hoitokäynteihin. Kättilöiden oikeudellinen ja taloudellinen asema turvattiin lakisääteisesti ja vuonna 1920 ”Laki kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta” järjesti palkkauksen uudelle pohjalle ja avasi uusia työmahdollisuuksia kättilöille. Taloudellisen aseman parantaminen oli myös ainoa keino saada kuntiin riittävästi kättilöitä. Laki määräsi kunnan palveluksessa olevan kättilön minimipalkaksi 3000 markkaa vuodessa. Tämän lisäksi kättilön oli saatava kunnol-

linen asunto, sauna ja polttopuut tai näitä etuja vastaava korvaus. Kättilön palveltua viisi ja kymmenen vuotta sai hän palkkaansa korotusta. Kättilöllä oli lisäksi oikeus matkakorvaukseen ja määrätyn palkkion perimiseen jokaisesta hoitamastaan synnytyksestä. 30 vuotta kunnankättilönä palvellut ja 60 vuotta täyttänyt kättilö sai 1500 markan vuotuisen eläkkeen. (Hänninen 1965: 245–249.)

Vuonna 1925 koulutettuja kättilöitä oli kaupungeissa 125 ja maalaiskunnissa 765, kun taas vuonna 1935 luvut olivat 97 ja 862. Maaseudulla ammattikättilön apu oli vasta vakiintumassa, kun kansankättilöt omaksuivat käytäntöjä koulutetuilta kättilöiltä. 1920- ja 1930-luvuilla elämä oli Suomessa vaatimatonta. Hygieniä muodostui tällöin kättilökoulutuksen opetuksen perustaksi. Puhtauden merkitys tiedettiin tautien ehkäisyssä, mutta suomalaisten alhainen elintaso kuitenkin vaikutti henkilökohtaiseen ja kodin hygieniaan. (Hänninen-Nousiainen ym. 2001: 238–239.)

2.4.3 Kättilön työ 1940–1950 -luvuilla

1940-luku oli merkittävä käännekohta kättilötyön historiassa. Ammatin sisältö laajeni pelkästä lapsenpäästäjästä äitiyshuollon asiantuntijaksi (Hänninen-Nousiainen ym. 2001: 239). Vuoden 1944 laki kunnankättilöistä merkitsi kättilöiden palkkojen saattamisen sairaanhoitajien palkkatasolle. Vuonna 1938 lääkintöhallitus valmisti johtosäännön kunnan-, kauppalan- ja kaupunginkättilöille, jonka mukaan kättilöä ei voitu sanoa irti ilman piirilääkärin suostumusta. Myös luontaiseduille vaadittiin piirilääkärin hyväksyminen. Säännön mukaan kuntien oli suoritettava palkanmaksu kerran kuukaudessa kunnan kassasta, minkä lisäksi kunnat veloitettiin myöntämään kättilöilleen kuukauden pituinen palkallinen vuosiloma. Lainsäädännön ansiosta on kuntien ja kättilöiden väliset oikeudet ja velvollisuudet tarkoin määritelty. Se on samalla poistanut riidan aiheet ja vakiinnuttanut kättilön aseman kunnassa. (Hänninen 1965: 250–251.)

Sota-aika, vuodet 1939–1945, hidasti neuvolatoiminnan kehittämistä. Useimmiten äidit kuitenkin kävivät neuvolassa, koska sieltä saatua raskaustodistusta vastaan he saivat elintarvikesäännöstelyn aikaan ylimääräisiä ruokatarvikkeita. Toisaalta taas ainakin 1950-luvulle asti raskaus ja synnyttäminen olivat hävettäviä ja salattavia asioita Suomessa.

Tästä johtuen neuvolakäynnit eivät aina olleet ilon aiheita, kun raskaus paljastui. Vuonna 1945 synnyttäneistä 86 % oli käynyt neuvolassa raskauden aikana. Tähän suosion kasvuun ovat luultavasti vaikuttaneet neuvoloiden muuttuminen lääkärijohtoisiksi ja uusi kaikkia äitejä koskeva äitiysavustuslaki. 1940–1950-luvuilla kättilöiden työmäärä vaihteli kunnan koon ja sijainnin mukaan. Kaupungeissa kättilöiden työmatkat olivat lyhyet ja osa äideistä synnytti kaupunkien synnytyslaitoksissa. Samoin kättilöillä oli mahdollisuus tarvittaessa tehdä useita kotikäyntejä kaupunkilaisäitien luona. Näin sekä äiti että kättilö pystyivät valmistautumaan mahdolliseen kotisyntytykseen mahdollisimman hyvin. Syrjäisimmillä maaseutupaikkakunnilla kunnankättilön työmäärä saattoi olla hyvinkin suuri kotisyntytysten ja kotona hoidettavien keskenmenojen vuoksi. Niinpä äitiysneuvontaan ei aina ollut riittävästi aikaa. Syrjäseuduilla kunnankättilö teki neuvolakäynnin yleensä samalla reissulla kunnan kaikkien raskaan olevien ja lapsivuoteisten luokse. Monet kunnat eivät varanneet asianmukaista tilaa neuvolatoiminnalle, minkä vuoksi kättilöt järjestivät toimintaa omaan kotiinsa. 1940-luvulla valmistautumista synnytykseen kehitettiin synnytysvoimistelun avulla. Voimistelukurssit yleistyivät 1950-luvulla. Näiden lisäksi kättilöt lukenoivat muun muassa nuoren äidin terveydenhoidosta, lapsen odotuksesta ja synnytyksestä niin sanotuilla Nuorikko-kursseilla. (Hänninen-Nousiainen ym. 2001: 239.)

2.4.4 Kättilön työ 1960–1990 -luvuilla

Kättilön työ muuttui edelleen 1960-luvulle tultaessa, jolloin parantuneen sairaalaverkoston ansiosta kotona synnytti entistä harvempi äiti (noin 7 %). Kunnankättilöiden työ vaihteli eri kättilöpiireissä, mutta pääasiassa heidän työnsä sisälsi neuvolatoimintaa, raskausajan seurantaa, äitiysvalmennuksen, ennaltaehkäisevän terveydenhuoltotyön ja äidin sekä vastasyntyneen terveydenhoidon. Työn muuttuminen hämmensi sekä kunnan että valtion päättäjiä. Vuoden 1972 kansanterveyslaki merkitsi käännekohtaa kättilötyön kehityksessä. Terveysneuvontaan ja äitiysneuvolatoimintaan vaadittiin terveydenhoitajan pätevyys. Lisäksi 1970-luvulla synnytysvalmennusta alettiin kehittää perhevalmennukseksi. Kättilöiden koulutus muuttui 1969 siten, että siinä saatiin pätevyys sairaalatyöhön synnytys-, lapsivuode- ja naistentautien osastoille. Tutkintonimike muutettiin kättilöstä erikoissairaanhoidajaksi. Vuodesta 1972 alkaen kättilöitä koulutettiin Kättilöopiston lisäksi myös muissa oppilaitoksissa eri puolilla Suomea. (Hänninen-Nousiainen ym. 2001:

239–240.)

Kätilötyön haasteita 1980-luvulla lisäsivät perusterveydenhuoltojärjestelmän luominen sekä näkemysten muuttuminen. Synnytyksen medikalisoitumista vastaan perustettiin luonnonmukaisen syntymän ja aktiivisyntymisen liikkeet. Keskiasteen koulunuudistuksessa vuonna 1987 palautettiin kätilön tutkintonimike. 1990-luvun haasteita ovat olleet muun muassa Euroopan yhdentyminen ja oman tietoperustan vahvistaminen. 1990-luvulla äiti- ja lapsikuolleisuus olivat maailman alhaisimpia. Vuonna 1993 kätilökoulutukseen lisättiin vuoden työharjoittelu, jolloin koulutus saatiin vastaamaan EU-direktiivien vaatimuksia. (Hänninen-Nousiainen ym. 2001: 240.)

2.4.5 Nykypäivän kätilötyö

2000-luvulla kätilötyön ja koko äitiystyön tavoitteena on turvata odottavan äidin, sikiön, vastasyntyneen ja perheenjäsenten paras mahdollinen terveys. Tavoitteena on myös auttaa vanhempia suhtautumaan myönteisesti perhe-elämään ja perheen asemaan koko yhteiskunnassa. Äitiyshuollossa puhutaan odottavan perheen sekä synnyttäjän ja hänen perheensä hoidosta synnytyksen hoidon sijaan. Miehet, kumppanit, isät ja tukihenkilöt ovat osa raskaana olevien ja synnyttäjien hoitoa. 2000-luvun haasteet liittyvät työn sisällön kehittämiseen, toimintatapojen uudelleenarviointiin ja uuden teknologian hallittuun käyttöön. (Hänninen-Nousiainen ym. 2001: 240.)

Kätilötyö on laaja käsite, jota ohjaavat yhteisesti sovitut arvot ja periaatteet ja se perustuu historialliseen, kansainväliseen ja kansalliseen ohjeistoon ja määrittelyyn. Kansainvälinen kätilön määritelmä antaa perustan suomalaisen kätilön ammatille, tehtäville ja toiminnalle. Kätilön määritelmän on kehittänyt Kansainvälinen kätilöliitto (International Confederation on Midwives, ICM) ja sen ovat hyväksyneet Maailman terveysjärjestö (World's Health Organisation, WHO) ja Kansainvälinen naistentautien ja synnytyslääkäreiden liitto (International Federation on Gynaecology and Obstetrics, FIGO). Määritelmä sisältää muun muassa seuraavia asioita: pätevyys, säännöllisen ja epäsäännöllisen synnytyksen hoito, vastuu, ennaltaehkäisy, ohjaus, terveysneuvonta ja -kasvatus sekä kätilön toiminta-alueet. Suomessa kätilötyö on kuitenkin laaja-alaisempaa kuin mitä kan-

sainvälinen määritelmä on. Esimerkiksi kätilökoulutus perustuu Suomessa sairaanhoitajakoulutukseen ja kätilön toiminta-alue on laajempi. (Paananen – Pietiläinen – Raussi-Lehto – Väyrynen – Äimälä 2007: 25–26, 36.)

2.4.6 Yhdistystoiminnan kehittyminen

1800- ja 1900-lukujen vaihde oli kätilökunnalle varsin merkityksellinen. Tällöin kätilöammattikunnalle annettiin mahdollisuudet myös omatoimisesti vaikuttaa järjestelyihin ja ratkaisuihin, jotka kohdistuivat kätilölaitokseen. Synnytysopin ja lastentautien professori Gustaf Heinricius oli henkilö, jonka aloitteiden ansiosta kätilölaitos kehittyi suhteellisen nopeasti vuosisadan vaihteessa. Kätilökunnan kannalta merkittävin Heinriciuksen tekemistä töistä oli se, että hän loi perustan yhteenkuuluvuuden tunteelle, joka vieläkin vaikuttaa voimakkaana kätilöammattikunnan jäsenten keskuudessa. Heinriciuksen päämääränä oli kelvollisen ja pätevän kätilökunnan kasvattaminen, minkä edellytyksenä hän piti kätilöiden tiedollisen ja siveellisen tason nostamista. Päämäärän saavuttamiseksi hänen toimestaan luotiin kätilöiden keskuuteen yhteistoiminta, jonka näkyvimmäksi tulokseksi tulivat kätilöyhdistykset. (Hänninen 1965: 169–171.)

Ammattitaidon parantamiseksi ja yhteenkuuluvuuden tunteen lujittamiseksi professori Heinricius perusti vuonna 1896 omilla varoillaan suomalaisia kätilöitä varten Kätilölehden. Vuonna 1909 ruotsinkielisten kätilöiden toimesta perustettiin *Tidskrift för Barnmorskor i Finland*. (Hänninen 1965: 172, 174.) Kätilölehden kautta kätilöt saattoivat keskustella ammattiinsa liittyvistä kysymyksistä, sekä uusimmat tiedot saatiin nopeasti kätilöiden tietoon. Lehden artikkeleissa käsiteltiin muun muassa raskautta, synnytystä, lapsivuodeaikaa ja imetystä. (Laiho 1991: 87.) Lisäksi työssä olleille järjestettiin synnytysopin ja lastenhoidon kertauskursseja (Hänninen-Nousiainen ym. 2001: 239).

Heinricius kirjoitti vuonna 1898 perustetun Kätilölehden ensimmäisessä numerossa veetoimuksen kätilöyhdistysten perustamiseksi. Kirjoitus ei jäänyt tuloksettomaksi, sillä heti sen jälkeen syntyi kätilöyhdistys melkein jokaiseen lääniin. Vaikka yhdistykset näyttivät syntyneen yllättävän helposti, jäi suurin osa kätilöistä kuitenkin niiden ulkopuolelle. Kesti vielä kauan ennen kuin koko kätilökunta huomasi yhdistysten tarjoamat edut. Yksi syy

tähän oli, että yhdistystoiminta oli tuohon aikaan täysin vieras useimmille maamme naisille, vaikka ensimmäiset naisten muodostamat yhdistykset saivat alkunsa jo 1800-luvun alkupuoliskolla. Niiden luonne oli kuitenkin oleellisesti aivan erilainen. Jäsenmääriltään pieniksi jääneet kätilöyhdistykset osoittautuivat kuitenkin elinvoimaisiksi. Jo alkuvuosina yhdistysten toiminta oli vilkasta ja alusta saakka tavoitteena oli selvittää kokouksissa kätilönammattiin liittyviä kysymyksiä. Monet esiin tuodut toiveet toteutuivat, toiset taas eivät. Ehkä kuitenkin tärkein ensimmäisten toimintavuosien saavutus oli, että ammattikunnan jäsenten keskuuteen luotiin yhteishenki, jonka perustalle myöhemmin voitiin luoda todellinen järjestötoiminta. (Hänninen 1965: 175–180.)

Ensimmäinen näkyvä tulos kätilöyhdistysten toiminnasta oli koko maata käsittävien yleisten kätilökokousten järjestäminen. Kokouksissa oli tilaisuus kuunnella esitelmää sekä keskustella ammattikunnan erikoiskysymyksistä. Ensimmäinen yleinen kätilökokous pidettiin Helsingissä kesäkuussa vuonna 1900. Tästä lähtien yleisiä kätilökokouksia pidettiin neljän vuoden välein. Kokousten tulokset jäivät usein kuitenkin laihoiksi. Suurin syy tähän oli se, ettei kokouksen päätöksiä toimeenpanevaa elintä ollut. Havaittiin, että kätilöyhdistysten yhteistoiminnan aikaansaamiseksi oli välttämätöntä perustaa keskushallitus. Keskushallinnon perustamisesta ei kuitenkaan lopulta tullut mitään. Osasyynä oli se, että valittujen virkailijoiden oli vaikea ylläpitää yhteyttä, koska he asuivat eri puolilla maata. (Hänninen 1965: 180–182.) Vuoden 1879 yleisessä kätilökokouksessa käsiteltiin hyväksytyihin kätilöohjesääntöihin liittyviä kysymyksiä, jotka koskivat muun muassa kätilöoppikurssin pidentämistä ja kätilövalan tarpeellisuutta. Vuonna 1912 asetettiin lääkäreistä, maanviljelijästä ja ylikätilöstä koostunut asian-tuntijakomitea pohtimaan kätilöiden koulutukseen ja ohjesääntöihin liittyviä kysymyksiä. Toimikunnan ehdotuksessa esitettiin muun muassa kätilöille minimipalkkaa ja mahdollisuutta jäädä eläkkeelle 60-vuotiaina 30 vuoden työuran jälkeen. Ehdotuksessa esitettiin myös, että vain laillistettu kätilö olisi oikeutettu ammatin harjoittamiseen ja muilta se tulisi rangaistuksen uhalla kieltää. Tämä komitean ehdotus hyväksyttiin vasta vuonna 1920 Suomen itsenäistymisen jälkeen. (Laiho 1991: 37–38, 40.)

Sotavuosien jälkeen ei kätilökunnan kohdalla tuottanut suuria vaikeuksia aloittaa järjestötoimintaa, koska olemassa oli jo elinvoimaisiksi osoittautuneet kätilöyhdistykset jatku-

van toiminnan ylläpitäjinä. Ennen maailmansotaa oli kätilyhdistys perustettu jokaiseen silloiseen lääniin: Hämeen, Viipurin, Oulun, Turun ja Porin, Uudenmaan, Mikkelin, Vaasan ja Kuopion lääneihin. Tehokkaan toiminnan kannalta kätilyhdistykset havaittiin liian laaja-alaisiksi. Tästä johtuen yhdistysten piiriin perustettiin kätilökerhoja, jotka käytännössä merkitsivät uusien yhdistysten alkua. Toiminnan alkuvaiheessa keskeisellä sijalla Kätilyhdistysten pyrkimyksissä olivat kätilöiden yhteiskunnallisen ja taloudellisen aseman parantaminen. (Hänninen 1965: 251–255.)

2.4.7 Kätilöliiton historialliset vuodet

Maailmansodan jälkeen otettiin kysymys kätilyhdistysten keskuselimen perustamisesta jälleen esille. Vuonna 1919 kuudennessa yleisessä kätilökokouksessa päätettiin uudelleen perustaa Suomen Kätilyhdistyksen Keskusliitto, jonka nimeksi muutettiin myöhemmin Suomen Kätilöliitto. Keskusliitosta tuli yhdistyksiä koossapitävä ja niitä ulospäin edustava elin. Kätilökunnan taloudellisten ja ammatillisten asioiden hoito siirtyi kokonaisuudessaan tälle Keskusliitolle. Vuonna 1923 päätettiin osasta Keskusliiton jäsenistä muodostaa kätilötoimisto, joka hoitaisi kätilökunnan asioita säännöllisesti ja joustavasti. (Hänninen 1965: 255.) Kätilökokousten ohella Kätilöliitto on pyrkinyt kehittämään kätilöiden keskuudessa järjestettäviä valistustilaisuuksia, erilaista kurssitoimintaa, yhteistyötä vastaaviin ulkomaisiin järjestöihin sekä on suunnitellut ja järjestänyt sairaiden ja vaikeuksiin joutuneiden sekä vanhojen kätilöiden huoltamista. (Hänninen 1965: 262, 265.)

Kätilöliiton alkuvuosikymmeninä liiton toiminta vakiintui ja kätilökunta aktivoitui. Vuosina 1940–1960 oli myönteisen ja vakaan kehityksen kausi äitiyshuollossa ja Kätilöliiton toiminnassa. Tällöin Suomeen luotiin lääkäreiden ja kätilöiden aktiivisella toiminnalla korkeatasoinen äitiyshuolto. 1970-luvulla oli vaikea kausi, jolloin taisteltiin kätilöiden koulutukseen ja ammattikunnan olemassaoloon liittyvistä kysymyksistä. Yhteiskunnan taholta nähtiin mahdolliseksi luopua perusteellisen äitiyshuollon koulutuksen saaneiden kätilöiden palveluista avoterveydenhuollossa, mutta liitto otti tähän voimakkaasti kantaa kirjelmällä, julkilausumilla sekä käynneillä viranomaisten luona. Vuonna 1975 liitto lähetti kirjelmän terveydenhuollon opetussuunnitelmalautakunnalle, jossa toivottiin kiinnitettävän huomiota kätilökoulutuksen opetussuunnitelman tarkastamiseksi siten, että koulutus

antaisi yhtäläisen kelpoisuuden työskennellä sekä sairaalassa että terveyskeskuksissa äitiyshuollon tehtävissä. Vihdoin vuonna 1978 terveyskeskusten ovet avautuivat taas kättilökoulutuksen saaneille. Kunnat tosin käyttivät tätä mahdollisuutta vain vähän. 1980-luvulla Kättilöliitto keskittyi aktiivisesti kättilökoulutuksen uudistamiseen yhteistyössä viranomaisten kanssa ja vuodesta 1982 lähtien Kättilöliitto on toiminut lähinnä ammatillis-
aatteellisena järjestönä kättilöiden edunvalvonnan siirryttyä Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ammattijärjestö Tehy ry:lle. 1980-luvun lopulla valtioneuvoston päätöksellä siirryttiin asteittain väestövastuiseen perusterveydenhuoltoon, jossa jonkin alueen väestön terveydenhuollosta vastaa lääkäri ja terveydenhoitaja. Kättilöliitto suhtautui tähän periaatteessa myönteisesti, kunhan vastuun ottavassa työryhmässä oli myös äitiyshuollon kättilöasiantuntemus mukana. (Laiho 1991: 87–90.)

3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyössä selvitetään Suomen historiaa, yhteiskunnallisten olojen kehitystä, naisen aseman muutoksia ja erityisesti kättilöiden asemaa ja työnkuvan muutoksia. Opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa historiikki Uudenmaan läänin Kättilöyhdistyksen 100-vuotisesta historiasta alkuperäisaineiston pohjalta.

3.1 Työelämäyhteys

Uudenmaan läänin Kättilöyhdistyksen historiasta ei ole aikaisemmin tehty varsinaista historiikkia. Uudenmaan läänin Kättilöyhdistyksen jäsen Marja-Leena Vesterinen on tehnyt kättilöyhdistyksen historiasta lyhyen historiikin, jota aioimme hyödyntää työssämme. Historiikki ei kuitenkaan ollut saatavilla. Pyyntö työn tekemiseen tuli suoraan Uudenmaan läänin Kättilöyhdistys ry:ltä. Yhdistyksellä on alkuperäiset materiaalit historiastaan yli sadan vuoden takaa ja toivomuksena oli, että historiaan perehdyttäisiin ja koostettaisiin siitä historiikki, ennen kuin materiaali arkistoidaan Hämeenlinnan maakunta-arkistoon.

4 Opinnäytetyön eteneminen

4.1 Historiikki työmenetelmänä

Uudenmaan läänin kättilöyhdistyksen pyynnöstä opinnäytetyömme työmenetelmäksi valikoitui historiikki. Kättilöyhdistyksen aineisto koostuu pääasiallisesti kokouspöytäkirjoista, jotka ovat historiikin tekijöiden tärkeimpiä lähdeaineistoja (Katajala 1990: 18).

Sanalla "historia" on kielessä monia erilaisia merkityksiä. Tavallisimmin puhutaan "menneisyydestä", mutta historia-termillä tarkoitetaan myös "historiantutkimusta". Historiantutkimuksen tavoitteena on menneisyyden, menneiden tapahtumien ja ilmiöiden ymmärtäminen. "Historia" sanalla voidaan tarkoittaa myös tiettyä oppiainetta. (Heikkinen 1979: 7.) Historia voi olla myös "kertomus tapahtuneesta" (Autio – Katajala-Peltomaa – Vuolanto 2001: 25.) Pääasiassa tarkoitamme työssämme historia-käsitteellä sitä, mitä joskus on tapahtunut eli menneisyyttä.

Historiikin määrittely on vaikeaa, koska se voi olla esitystavaltaan, lähteistöltään ja ulkoiselta asultaan monenlainen. Myös historiikin ja historian ero on häilyvä. Jos historiikkia verrataan paikallishistorioihin ja historiantutkimuksiin, on se lähteistöltään, aiheeltaan ja esitystavaltaan suppeampi. Historiikin tavoitteena ei ole tieteellisesti punnittu ja hankittu tieto vaan valmistaa luotettava esitys menneisyydestä historiikin teettäjälle. Historiikki on yleensä suorasanainen esitys, jossa on tietojen hankinnassa käytetty useampaa kuin yhtä lähdettä. Historiikin laajuus voi vaihdella suuresti. Jotkut historiikit voisivat kulkea historia-nimellä, kun taas toiset vastaavat lähteistöltään ja esitystavaltaan enemmän historiikkia. Historiikin onnistumisen kannalta on hyvin valmisteltu työsuunnitelma oleellisessa osassa. Heti alussa kirjoittajalla on jonkinlainen mielikuva siitä, millainen lopputulos tulee olemaan. Tavoite olisi hyvä tiivistää mahdollisimman yksiselitteiseksi. Suunnitelmassa tulee ottaa huomioon käytettävissä olevat resurssit hahmoteltaessa historiikin kohdetta, rajausta ja kokoa. (Katajala 1990: 18–20.) Historiikin kirjoittajan on valittava asiat, joita historiikissa käsitellään ja mitä jätetään pois. Tällöin asioita laitetaan tärkeysjärjestykseen, mikä on työskentelyn mitoittamisen kannalta järkevää. (Katajala 1990: 14.) Yksi tulevan työn kokoa rajoittava tekijä voi olla se, että suurin osa vanhimmasta

lähdeaineistosta on kirjoitettu ruotsin kielellä ja asiakirjoissa on käytetty nykyaikaisesta käsialasta poikkeavaa saksalaista kirjoitusta. Käsialojen tulkinnan helpottamiseksi on kuitenkin kirjoitettu erilaisia oppaita. (Katajala 1990: 22.)

Historiikin kirjoittamisessa käytettäviä lähteitä voivat olla muun muassa: aineelliset lähteet, kuten rakennukset ja työvälineet; henkiset lähteet, kuten kieli, tavat, perinne ja muistitieto; kuvalliset lähteet, kuten kartat ja piirustukset; kirjalliset lähteet, kuten erilaiset paperille kirjoitetut asiakirjat, kirjeet ja muistiinpanot, jotka edelleen jaetaan yksityisluonteiseen ja julkiseen kirjalliseen lähteistöön. Tärkeimmän historiikin lähdeaineiston muodostavat yleensä juuri asiakirjat ja niistä tyypillisimpinä esimerkiksi viranomaisten päätökset ja kokousten pöytäkirjat. Asiakirjojen hyviä ominaisuuksia ovat niiden luotettavuus ja vaivaton löytyminen arkistoista. Pelkkiin asiakirjoihin pohjautuva historiikki sivuuttaa kuitenkin monta inhimillisen elämän ja toiminnan alaa, joita asiakirjat eivät kuvaile. Asiakirjalähteet voidaan jakaa kahteen ryhmään sen mukaan, millaista tietoa ne menneisyydestä antavat. ”Kovia” faktapitoisia aineistoja ovat esimerkiksi pöytäkirjat, tilastot, viranomaisten päätökset, virallisluontoinen kirjeenvaihto ja jossain määrin myös sanomalehtien uutisointi. Toisen ryhmän muodostavat ”pehmeät” lähteet, kuten erilaiset selonteot tapahtumista, varhaisen sanomalehdistön maaseutukirje- ja polemiikkikirjoittelu sekä yksityisluontoinen kirjeenvaihto. Koviin lähteiden faktatiedon varaan on yleensä hyvä muodostaa historiikin lähdeaineiston tukirunko. Pehmeät lähteet taas tarjoavat mahdollisuuden syventyä menneisyyden arvoihin ja käsityksiin. (Katajala 1990: 24–27.)

4.2 Opinnäytetyön aineistot

4.2.1 Lähdemateriaali

Tietoperustaa varten etsimme lähdemateriaalia seuraavista tietokannoista: MetCat, Helmet, Helka, Linda sekä Medic. Yksi hyödyllisimmistä lähteistä oli Sisko-Liisa Hännisen kirja Kättilötyön vaiheita, jossa esitellään kättilönammatin vaiheita sen alkujuurilta koulutetun kättilökunnan muodostumiseen aina 1960-luvulle saakka. Tämän lisäksi olemme hyödyntäneet kättilötyön historiaa käsitteleviä Kättilölehden artikkeleita. Muutoksia Suomen yhteiskunnallisissa oloissa kuvataksemme olemme hyödyntäneet muun muassa

naisen asemaa käsittelevää kirjallisuutta.

4.2.2 Historiikin aineisto

Uudenmaan läänin kättilöyhdistyksen historiikkia varten yhdistyksellä on aineisto, joka sisältää tilikirjoja, kokouspöytäkirjoja vuodesta 1899 alkaen sekä sairaus- ja hautausapurahaston pöytäkirjoja vuodesta 1901 alkaen.

Uudenmaan läänin kättilöyhdistyksen kokouksien pöytäkirjat sadan vuoden ajalta on jaettu yhdeksään erilaiseen kirjaan ja kansioon. Kokousten pöytäkirjoissa on käytetty kaunokirjoitusta vuoteen 1962 asti, jonka jälkeen on käytetty kirjoituskonetta. Ensimmäiset tietokonetulosteiset paperit ovat 1990-luvulta. Kaikkien vanhojen sidottujen kirjojen sivureunassa on kaunista mustekuviota (ks. kuvio 1). Ensimmäiset pöytäkirjat alkavat vuodesta 1899 ja jatkuvat vuoteen 1919 asti. Sidottu kirja on kovakantinen ja kooltaan 22,5 cm x 35,5 cm. Kirjan sisäsivulla, vasemmassa yläkulmassa on tarra *Helsingfors Centralt-ryckeri & Bokbinderiaktiebolag*. Vuosien 1911–1938 pöytäkirjat ovat samankokoisessa kovakantisessa ja sidotussa kirjassa kuin yhdistyksen ensimmäisetkin pöytäkirjat. Vuodet 1938–1955 on kirjattu samankokoiseen kirjaan kuin aikaisemmatkin vuodet, mutta kirja on päällystetty ruskealla paperilla. Kirjan sisäsivulle on painettu teksti *Koulutarpeiden keskusliike Oy, Kirjasitomo*. Ensimmäinen konekirjoitettu teksti on vuoden 1954 vuosikertomus, joka on niitattu kirjan viimeisille sivuille. Vuodet 1955–1967 ovat paksussa sidotussa kirjassa, joka on suurempi kokoisempi kuin aikaisemmat kirjat. Kooltaan kirja on 26 cm x 35,5 cm ja sen sisäkannessa on leima *Arvi A Karisto Oy Paperinjalostustehtaat Hämeenlinna* sekä tarra *Oy WULFF Ab Helsinki*. Pöytäkirjojen välissä on muun muassa tapahtumien käsiohjelmia, tyhjä jäsenkortti, konekirjoitettuja pöytäkirjoja irtosivuina sekä yhdistyksen säännöt vuodelta 1957. Vuodesta 1963 lähtien pöytäkirjat ovat konekirjoitettuja ja liimattu kirjan sivuihin kiinni. Vuoden 1967–1970 pöytäkirjat ovat vihreässä Mercantil mapissa ja kotelossa. Paperina on käytetty Suomen Kättilöliiton leimalla varustettua paperia. Vuoden 1971–1977 pöytäkirjat ovat sinisessä Mercantil mapissa ja kotelossa. Mapin välistä löytyy myös kiitoskortteja, kutsuja, ohjelmia sekä kirjeitä. Paperina on käytetty samaa Suomen Kättilöliiton leimalla varustettua paperia kuin aikaisemmassakin kansiossa. Vuoden 1978–1987 pöytäkirjat ovat vihreässä Mercantil mapissa. Paperi-

na on käytetty tavallista tulostuspaperia. Pöytäkirjojen välistä löytyy erilaisia mainoksia. Vuoden 1988–1996 pöytäkirjat ovat mustassa Mercantil mapissa ja vaaleassa kotelossa. Pöytäkirjat on kirjoitettu pääosin konekirjoituksella, mutta muutamia tietokoneella kirjoitettuja tulosteita löytyy. Vuoden 1997–2001 pöytäkirjat ovat valkoisessa kansiossa ja tietokonetulostettuina sivuina.

Kuvio 1. Vanhojen sidottujen kirjojen sivureunassa on kaunista mustekuviota.

Kovakantinen ja nidottu tasekirja sisältää tilitietoja vuosilta 1966–1982. Kirja on kooltaan 20,5 cm x 29,5 cm. Kovakantisessa ja sidotussa, ruskealla paperilla päällystetyssä kirjassa on yhdistyksen Sairaus- ja hautausapukassan aineistoa vuosilta 1901–1922. Kirjan sisäkansiin on painettu leima *Helsingfors Centraltryckeri & Bokbinderiaktiobolag*. Kirjan sivujen välissä on kirjekuoria, jotka sisältävät muun muassa avustuspyyntöhakemuksia sekä omaisuus- ja tulotaseita. Osa Sairaus- ja hautausapukassan materiaalista on isossa kuluneessa kirjekuoressa. Kuoressa on esimerkiksi Sairaus- ja hautausapukassan kuitteja, veroilmoitus, pöytäkirjoja, kirjanpitoon liittyviä papereita sekä myönnettyjä avustuksia. Kirjekuoressa on näiden lisäksi Uudenmaan läänin Kätilöyhdistyksen sääntöehdotus suomeksi ja ruotsiksi Suomen senaatille sekä yhdistyksen säännöt vuodelta 1899.

Uudenmaan läänin Kätilöyhdistyksen aineistoon kuuluu perinteinen osoitekirja yhdistyksen jäsenistä. Kirjassa on mustat kannet ja punainen sivureuna ja se on kooltaan 20,5

cm x 14,5 cm. Olga Sarinin nimellä varustettu kovakantinen sidottu kirja sisältää tiedot kyseisen jäsenen suorittamista maksuista Sairaus- ja hautausapukassaan. Kirja on kooltaan 17 cm x 11 cm. Valokuvaliikkeen kuori sisältää yhdistyksen jäsenten retkikuvia vuodelta 1993. Kansioiden välissä oli myös irtotulokset yhdistyksen säännöt vuodelta 1997. Sininen Mercantil mappi on nimetty otsikolla "muistoja, valokuvia", mutta se sisältää vain kaksi valokuvaa ja lehtileikettä vuosisadan loppupuolelta. Läpinäkyvässä muovitaskussa on onnittelukortteja ja sähkösanomia 75-vuotiaalle yhdistykselle. Vuosijuhlaonnitteluita löytyy myös muutamista adresseista. Aineisto näkyy kokonaisuudessaan kuviossa 2.

Kuvio 2. Historiikin aineisto.

4.2.3 Historiallisen aineiston läpikäynti ja analysointi

Kävimme alkuperäismateriaalit läpi Uudenmaan läänin Kätilöyhdistyksen toimistolla Pasilassa, Helsingissä. Kaikki yhdistyksen historiaan liittyvät materiaalit luettiin tarkasti ja referoitiin tietokoneelle. Toisessa vaiheessa referoitu aineisto käytiin uudestaan läpi ja jokaisesta yhdistyksen toimintavuodesta laadittiin tiivistelmä. Selkeyden vuoksi aineisto jaettiin aiheotsikoiden alle. Tämän jälkeen aineisto vielä tiivistettiin ja muokattiin valmiiksi tekstiksi. Työn edetessä luokittelua muokattiin mahdollisimman toimivaan ja selkeään muotoon. Ensimmäisen vaiheen tekstiä oli noin 150 sivua, joka tiivistettiin 47 sivun historiikiksi. Lisäksi historiikissa on kolme liitettä.

5 Historiikin kuvailu

Historiikissa kuvataan aluksi Uudenmaan läänin Kätilöyhdistyksen perustamista. Sitä havainnollistetaan ensimmäiseen kokoukseen osallistuneiden perustajajäsenten toiveikkailla ja kunnianhimoisilla puheilla. Tämän jälkeen kuvaillaan yleisesti yhdistystoiminnan käynnistymistä ja aktiivisuutta sekä esitellään muun muassa sääntöjä ja kokoustiloja. Jäsenluvuista on tehty diagrammi sekä taulukko historiikin liitteeksi yhdistyksen hallituksen toimihenkilöistä (ks. historiikin liite 1). Virallisen yhdistystoiminnan ohella jäsenet nauttivat vapaamuotoisemmasta yhdessäolosta esimerkiksi retkien, pikkujoulujen, illanistujaisien sekä vuosipäivien merkeissä.

Uudenmaan läänin Kätilöyhdistyksen suunnannäyttäjänä on toiminut Kätilöliitto, joka on myös yhdistyksen yksi tärkeimmistä yhteistyökumppaneista. Muita yhteistyötahoja ovat muut Suomen kätilöyhdistykset sekä erilaiset järjestöt opiskelija- ja senioritoimintaa unohtamatta. Kätilöpäivillä Suomen kätilöt kokoontuivat pohtimaan yhdessä ammattikunnan ajankohtaisia asioita. Yhteistyö ei rajoittunut vain Suomen rajojen sisäpuolelle, vaan yhdistys oli mukana kansainvälisessä kätilötoiminnassa erityisesti muiden Pohjoismaiden kanssa.

Yhdistyksen varainhoitoa kuvaillaan yleisellä tasolla ja rahasummia on havainnollistettu

muutamien esimerkein. Kätilöiden taloudellista asemaa parantaakseen yhdistys perusti sairaus- ja hautausapukassan sekä ajoi kätilöiden eläkeasiaa eläkekassan muodossa. Carl Hahlin säätiön varat oli tarkoitettu iäkkäiden kätilöiden asuntoja varten.

Yhdistystoiminnan tärkeänä tarkoituksena oli toimia sekä Uudenmaan että koko Suomen kätilöiden aseman parantamiseksi tiedollisessa, yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa suhteessa. Kätilöt suunnittelivat kätilömerkin kätilön työn ja kunnan arvon kohottamiseksi. Myös kätilöiden palkkaan ja työllisyyteen liittyvät asiat olivat aktiivisesti esillä koko 100 vuoden ajan. Lisäksi huolta pidettiin kätilöiden työturvasta ja hyvinvoinnista. Mielenkiintoisena yksityiskohtana historiikin liitteeksi taulukoitiin synnyttäjien hoitomaksut vuodelta 1915 (ks. historiikin liite 3). Kätilöiden ammatillista osaamista kohennettiin lähettämällä yhdistyksen jäseniä erilaisille kursseille sekä järjestämällä kokouksiin esitelmää ajankohtaisista asioista. Esitelmien aiheita esitellään historiikin liitteessä (ks. historiikin liite 2). Samalla yhdistys pyrki aktiivisesti olemaan mukana kätilökoulutuksen uudistamisprosesseissa vuosien varrella. Kätilölehti oli osa ammattikunnan aseman kohottamista.

Historiikissa kerrotaan kätilöiden työnkuvan muutoksista ajan saatossa. Merkittävä osa tätä on ollut äitiyshuollossa tapahtuneet käännteet. Muutoksen tuulet näkyvät myös kätilöiden työvaatetuksen kehityksessä huntupäähineistä nykyajan suojavaatteisiin. Suomessa tapahtuneet yhteiskunnalliset muutokset ovat koskettaneet osaltaan myös kätilökuntaa ja yhdistystoimintaa. Esimerkiksi sotavuosien jälkeen kummitoiminta tavoitti Uudenmaan läänin Kätilöyhdistyksen.

6 Pohdinta

Alkuvuosina yhdistys kuvasi omaa toimintaansa vaatimattomin sanoin ja aliarvioi sitä. Yhdistys odotti heti alussa suurta muutosta kätilöiden huonoihin oloihin ja pettyi aikaansaannoksiinsa. Monet tärkeät asiat jäivät keskusteluasteelle ja vasta vuosien kuluessa kätilöiden asema kohosi. Yhdistyksen jäsenten aktiivisuus vaihteli vuosien saatossa. Välillä hiljaisempina aikoina yhdistys keräsi voimia tulevaa varten ja ylläpiti toivoa erityisesti

sotien aikana. Oman hyvinvoinnin lisäksi kättilöille oli tärkeää myös äitien ja perheiden hyvinvointi. Erityisesti äitiyshuollon kokemat muutokset herättivät kättilöissä taistelutahtoa. Yleisesti kättilöiden tavoitteena oli toimia parhaimman osaamisensa mukaan, siveellisesti ja kättilön mainetta kohottaen sekä samalla itseään kehittäen.

Alussa Uudenmaan läänin Kättilöyhdistys oli vaikutusvaltaisimpia kättilöyhdistyksiä Suomessa keskeisen sijaintinsa vuoksi. Kättilöliitto antoi yhdistykselle tärkeitä tehtäviä ja pyysi kannanottoja koko ammattikuntaa koskevissa asioissa. Yhdistys myös laittoi aktiivisesti liikkeelle kättilöiden asemaa parantavia esityksiä. Yhdistyksen tarkoitus on hiljalleen muuttunut Kättilöliiton ja Tehyn hoitaessa muun muassa kättilöiden palkkaukseen liittyviä asioita. Yhdistys ei ole kuitenkaan menettänyt asemaansa mielipiteiden antajana koko ammattikuntaa koskevissa asioissa.

Perehdyttyämme yleisesti Suomen historiaan, yhteiskunnallisten olojen kehitykseen, naisen aseman muutoksiin ja erityisesti kättilöiden asemaan sekä työnkuvan muutoksiin, oli Uudenmaan läänin Kättilöyhdistyksen alkuperäistä aineistoa helpompi ymmärtää ja jäsentää. Materiaalia oli niin paljon, että haasteena oli tiivistää aineisto selkeäksi kokonaisuudeksi. Päämääränä oli tehdä sopivan pituinen, kaiken oleellisen sisältävä sekä miellyttävän lukuinen historiikki. Olemme halunneet säilyttää vanhojen kirjoitusten värikästä tekstiä suorien lainausten muodossa. Historiikista olisi saanut pohtivamman, jos siinä olisi käytetty niin sanottuja pehmeitä lähteitä, esimerkiksi haastattelua.

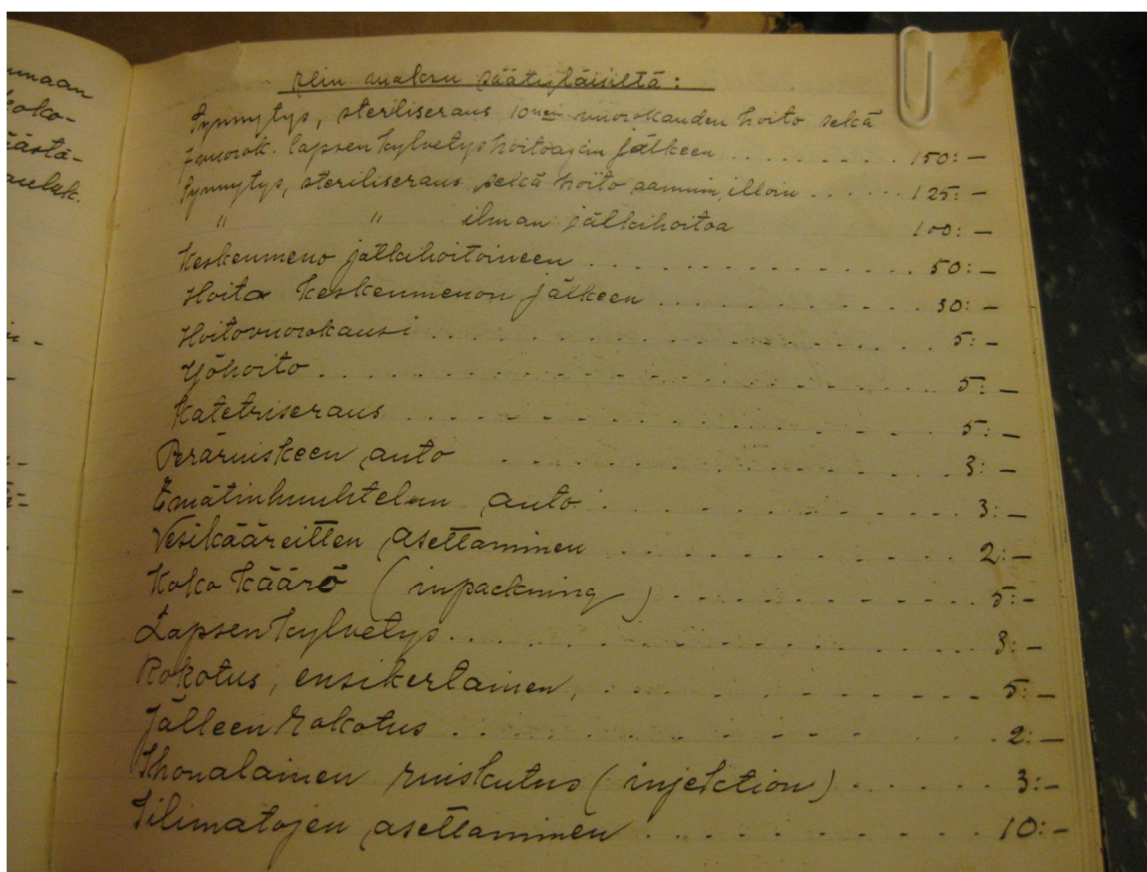
6.1 Luotettavuus

Ensimmäisessä vaiheessa koko Uudenmaan läänin Kättilöyhdistyksen alkuperäismateriaali käytiin hyvin tarkkaan läpi. Materiaalin runsaudesta johtuen alkuperäisten pöytäkirjojen aiheista valitsimme tärkeimmiksi nousseet aiheet pääkohdiksi. Historiikkia tehdessä asioita tiivistettiin ja yksittäisiä pikkutarkkoja asioita, jotka eivät kokonaisuuden kannalta olleet oleellisia, poistettiin. Alkuperäismateriaalissa joidenkin aiheiden käsittely jää myös kesken. Nämä aiheet eivät ole kuitenkaan jääneet historiikissa huomioimatta, koska ne ovat olleet muiden tärkeiden aiheiden ohella oleellinen osa yhdistystoiminnan historiaa. Pieni osa materiaalista oli kirjoitettu vanhalla kaunokirjoituksella ruotsiksi ja teksti oli niin

vaikealukuista, että kyseiset osat jouduttiin jättämään pois historiikkaa laatiessa. Historiikin teossa korostuu luotettavuus ja tämä huomioiden olemme pyrkineet luomaan mahdollisimman todenmukaisen kuvauksen Uudenmaan läänin Kättilöyhdistyksen historiasta.

6.2 Työn merkitys ja hyödyntäminen

Uudenmaan läänin Kättilöyhdistyksellä ei ole aikaisempaa koontia historiastaan. Alkuperäismateriaalia säilytetään lukolisessa kaapissa yhdistyksen toimitiloissa. Materiaalia on paljon ja se on vanhaa käsinkirjoitettua tekstiä (ks. kuvio 3). Tekemämme historiikin myötä kaikki yhdistyksen nykyiset ja tulevat jäsenet pääsevät helposti tutustumaan yhdistyksen historiaan. Historiikin valmistuttua yhdistys voi arkistoida arvokkaat pöytäkirjat Hämeenlinnan maakunta-arkistoon. Jatkossa historiikista voisi koostaa lehtisen jaettavaksi kiinnostuneille tai laittaa Internetiin lyhyen tiivistelmän kaikkien luettavaksi.

Klin. alan lääketieteiltä:	
Synnytys, steriliseraus 10 ^{min} suorittamisen hoito sekä farmakot. lapsen syluetyys hoitoon jälkeen	150:-
Synnytys, steriliseraus sekä hoito samoin, ilman " " ilman jälkehoitoa	125:-
" " " "	100:-
Keskennyksen jälkeinen hoito	50:-
Hoito keskenmenon jälkeen	50:-
Hoito vuorokausi	5:-
Yöhoito	5:-
Kateteriseraus	5:-
Oraränskeen auto	3:-
Emätinhuuhkelun auto	3:-
Verikäärteiden asettaminen	2:-
Kolca-käärte (injection)	2:-
Lapsen syluetyys	8:-
Rokotus, ensikerlainen	5:-
Jälkeenrokotus	2:-
Thonolainen ruiskutus (injection)	3:-
Limatujen asettaminen	10:-

Kuvio 3. Vanhaa käsinkirjoitettua tekstiä.

Lähteet

Autio, Sari – Katajala-Peltomaa, Sari – Vuolanto, Ville (toim.) 2001: Historioitsijan arki ja tutkimuksen prosessi. Tampere: Vastapaino.

Haavio-Mannila, Elina 1986: Suomalainen nainen ja mies. Helsinki: WSOY.

Halonen, Tarja – Korppi-Tommola, Aura – Koskinen, Pirkko K. – Laine, Leena – Läh-
teenmäki, Maria – Pulli, Mirja – Uosukainen, Riitta – Utrio, Kaari 2005: Suomen
naisen vuosisadat. Toivon rakentajat. Helsinki: Tammi.

Heikkinen, Antero 1979: Historian tutkimuksen päämäärät ja menetelmät. Helsinki: Gau-
deamus.

Häggman, Kai – Kuisma, Markku – Markkola, Pirjo – Pulma, Panu – Kuosmanen, Riitta-
Liisa – Forslund, Ritva – Mäkinen, Anssi (toim.) 2007: Suomalaisen arjen histo-
ria. Modernin Suomen synty. Helsinki: WSOY.

Häggman, Kai – Kuisma, Markku – Markkola, Pirjo – Pulma, Panu – Kuosmanen, Riitta-
Liisa – Forslund, Ritva (toim.) 2008: Suomalaisen arjen historia. Hyvinvoinnin
Suomi. Helsinki: WSOY.

Hänninen, Sisko-Liisa 1965: Kätilötyön vaiheita. Helsinki: Otava.

Hänninen-Nousiainen, Päivi – Pietilä, Anna-Maija – Vehviläinen-Julkunen, Katri 2001:
Suomalaisen kätilötyön historia – tuntemalla menneisyyttämme osaamme raken-
taa tulevaisuutta. Kätilölehti 106 (6). 238–241.

Katajala, Kimmo 1990: Historiikin kirjoittajan opas. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden
seura.

Laiho, Arja (toim.) 1991: Viisaista vaimoista nykyajan kättilöiksi. Kättilökoulutus Suomessa 175 vuotta. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Paananen, Ulla Kristiina – Pietiläinen, Sirkka – Raussi-Lehto, Eija – Väyrynen, Pirjo – Äimälä, Anna-Mari (toim.) 2007: Kättilötyö. Helsinki: Edita.

Rikkinen, Kalevi (toim.) 1893: Finlandia – Otavan iso maammekirja 1: Uusimaa. Helsinki: Otava.

Väkiluvun kasvu voimistunut Uudellamaalla. 2007. Uudenmaan liitto. Verkkodokumentti. Päivitetty 19.4.2010.
<http://www.uudenmaanliitto.fi/?4904_m=5571&4904_o=140&s=38>. Luettu 15.4.2010.

Utrio, Kaari 2006: Suomen naisen tie pirtistä parlamenttiin. Helsinki: Tammi.